

3. GDP per capita (constant 2015 US\$). URL: <https://api.worldbank.org/v2/en/indicator/NY.GDP.PCAP.KD?downloadformat=excel> (дата звернення 02.10.2022)
4. Eco-innovation. *Wikipedia*. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Eco-innovation> (дата звернення 25.10.2024)
5. Elliott J. A. *An Introduction to Sustainable Development: Fourth edition*. Abingdon: Routledge, 2013. 384p.
6. European Commission. *The European Green Deal*. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (дата звернення 25.10.2024)
7. Poverty headcount ratio at \$2.15 a day (2017 PPP) (% of population). URL: <https://api.worldbank.org/v2/en/indicator/SI.POV.DDAY?downloadformat=excel> (дата звернення 02.10.2022)
8. United Nations. *What is the Kyoto Protocol?* URL: https://unfccc.int/kyoto_protocol (дата звернення 25.10.2024)

Поповкіна О.С.

здобувачка гр. ЕН-23мб-1

Глевацька Н.М.

кандидат економічних наук, доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ЕКОЦИД В УКРАЇНІ ЯК НАСЛІДОК РОСІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ: АНАЛІЗ ВПЛИВУ НА ПРИРОДНІ ЕКОСИСТЕМИ ТА ДОВКІЛЛЯ

Актуальність дослідження теми екоциду в Україні зумовлена безпрецедентними екологічними наслідками, які спричинені російською військовою агресією. Воєнні дії не лише завдають шкоди інфраструктурі та економіці, але й створюють значний вплив на довкілля, що має довготривалі наслідки для природних екосистем та біорізноманіття. Масштабні руйнування, такі як підрих критичної інфраструктури, забруднення повітря, водних та земельних ресурсів, пожежі в лісах і степах, ставлять під загрозу сталий розвиток України, а також екологічну безпеку регіону і світу.

Україна стикається з проблемами, які торкаються не лише локальних екосистем, але й глобальних екологічних процесів, таких як зміна клімату, втрата видового різноманіття та деградація природних ресурсів. У цьому контексті вивчення феномену екоциду є надзвичайно важливим, адже воно дозволяє оцінити масштаби заподіяної шкоди, визначити ефективні шляхи відновлення екосистем, а також привернути увагу міжнародної спільноти до необхідності протидії злочинам проти довкілля.

Дослідження цієї теми сприятиме не лише формуванню науково обґрунтованої стратегії зеленої післявоєнної відбудови України, але й інтеграції українського досвіду у глобальні ініціативи щодо захисту довкілля. Це забезпечить посилення ролі екологічного права у контексті міжнародної безпеки та підвищить обізнаність щодо важливості документування екоциду для притягнення винних до відповідальності.

Військова агресія Росії спричинила масштабні екологічні втрати в Україні, які охоплюють різні аспекти природного середовища. Таблиця 1 ілюструє ключові категорії впливу на довкілля та відповідні економічні оцінки шкоди.

Таблиця 1. - Масштаби екологічних збитків від військової агресії

Категорія впливу	Завдані збитки (млрд грн)	Додаткові показники
Лісові пожежі та інші насадження	637,77	86680 га згорілих лісів
Забруднення водних ресурсів	84,65	2016 тонн забруднюючих речовин у воді
Викиди в атмосферне повітря	782,42	61907032 тонн викидів
Засмічення земель	1160,00	21637855 м ² засмічених земель
Знищення об'єктів тваринного світу	0,16292	75110 знищених об'єктів

Джерело: складено авторами за [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]

Найзначніші екологічні втрати припадають на засмічення земель (1,16 трлн грн), забруднення атмосферного повітря (782,42 млрд грн) та лісові пожежі (637,77 млрд грн) [1]. Такі збитки мають як короткострокові, так і довготривалі наслідки для екосистем, зокрема деградацію земель, втрату біорізноманіття та забруднення атмосфери.

Підриг греблі Каховської ГЕС 6 червня 2023 року став однією з найбільших екологічних катастроф в Україні. Таблиця 2 відображає основні наслідки цієї події.

Дослідження засвідчило безпрецедентні масштаби руйнувань, яких зазнало довкілля України внаслідок російської військової агресії, що виражаються у значних втрат природних екосистем, забрудненні водних ресурсів, ґрунтів та повітря, а також деградації біорізноманіття. Воєнні дії, спрямовані проти критичної інфраструктури, включно з підригом Каховської ГЕС, призвели до катастрофічних наслідків, які будуть відчуватися десятиліттями. Забруднення ґрунтів токсичними речовинами, підтоплення лісів, знищення рідкісних видів рослин і тварин є лише окремими проявами цих масштабних злочинів проти довкілля.

Таблиця 2. - Наслідки підригу Каховської ГЕС

Параметр	Показник	Параметр	Показник
Зменшення об'єму води	14,395 куб. км	Збитки довкіллю	146,4 млрд грн
Площа підтоплених лісів	63447 га	Постраждалі домогосподарства	1144

Джерело: складено авторами за [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7]

Встановлено, що найбільш руйнівні наслідки спостерігаються в лісових та степових екосистемах, водних ресурсах, а також у Чорному морі, де загибель дельфінів стала символом екологічної катастрофи регіону. Аналіз доводить, що втрати довкілля мають не лише локальний характер, але й впливають на глобальні екологічні процеси, включно з кліматичними змінами та деградацією природних ресурсів. Зокрема, засмічення земель оцінено у 1,16 трлн грн, а забруднення атмосферного повітря – у 782,42 млрд грн, що підкреслює невідкладність реагування та розробки стратегій відновлення[1].

Важливість зеленої післявоєнної відбудови України підкреслюється необхідністю впровадження інноваційних підходів, включаючи створення нових природоохоронних територій, використання сучасних технологій моніторингу та біоремедіації. Пріоритетом має стати посилення міжнародної співпраці, яка сприятиме мобілізації фінансових і технічних ресурсів для подолання наслідків екоциду.

Література:

1. Волонтерки Екодії зафіксували 1500 випадків потенційної шкоди довкіллю від війни чи є шанс на відновлення? URL: https://ecoaction.org.ua/1500-vypadkiv-shkody-dovkilliu.html?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiA_9u5BhCUARIsABbMSPvN9X53juyeSaiJ-BdIxz6V6tzFeWnpkspg8cDbZi8G_zuhXPM64waAjbeEALw_wcB

2. [ЕкоЗагроза](#). Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних

ресурсів України. Наслідки воєнних дій та вплив на довкілля. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/>

3. [ЕкоЗагроза](https://ecozagroza.gov.ua/). Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Завдані збитки. Атмосферне повітря. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/damage/air>

4. [ЕкоЗагроза](https://ecozagroza.gov.ua/). Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Завдані збитки. Водні ресурси. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/damage/water>

5. [ЕкоЗагроза](https://ecozagroza.gov.ua/). Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Завдані збитки. Земельні ресурси. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/damage/shove>

6. [ЕкоЗагроза](https://ecozagroza.gov.ua/). Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Знищена техніка окупанта. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/>

7. [ЕкоЗагроза](https://ecozagroza.gov.ua/). Офіційний ресурс Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Завдані збитки. ПЗФ. URL: <https://ecozagroza.gov.ua/damage/pzf>

Рябоволик Т.Ф.

кандидат економічних наук, доцент
економіки, менеджменту та комерційної діяльності

Отченашко П., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ

В сучасному світі людство стикається з різними екологічними проблемами, такими як зміни клімату, виснаження природних ресурсів, зменшення біологічного різноманіття та забруднення навколишнього природного середовища. Всі ці проблеми мають прямий вплив на якість життя майбутніх поколінь, тож зараз особливого значення набуває необхідність формувати екологічну свідомість молоді. Екологічне виховання повинно сприяти формуванню екологічного світогляду, відповідальності за стан довкілля та здатності приймати правильні раціональні рішення, які позитивно впливатимуть на природні екосистеми.

Екологічне виховання молоді – ключовий фактор у формуванні свідомого суспільства, яке зосереджене на сталій розвиток. Екологічні виклики сьогодення: зміна клімату, забруднення довкілля, втрата біорізноманіття та виснаження природних ресурсів, потребують довгострокових рішень. Молоде покоління, як майбутні лідери і учасники суспільного життя, відіграють важливу роль у вирішенні цих проблем. Екологічне виховання важливе тим, що воно допомагає та формує екологічну свідомість, сприяє розвитку відповідального ставлення до природи і формує правильну поведінку, спрямовану на збереження навколишнього середовища.

Сучасне суспільство стикається з багатьма проблемами у цій сфері. По-перше, на сьогоднішній день, рівень екологічної обізнаності серед молодих людей залишається низьким, хоча інформації на цю тему достатньо. Багато людей не мають розуміння цих проблем і не знають на скільки це важливе питання, або взагалі не усвідомлюють всю важливість теми. По-друге, в сучасному світі досі існує проблема практичної складової в освітніх програмах. Теоретичні знання подаються в малій кількості або в незрозумілій для дітей формі, а якщо й викладаються доступно, то не завжди перетворюються в конкретні дії та практичну участь у вирішенні екологічних проблем. Крім цього, зміна способів сприйняття інформації серед молоді створюють нові виклики для екологічного виховання. Традиційні методи навчання вже не такі ефективні, особливо в умовах швидкого розвитку нових технологій.

Тож, щоб подолати ці проблеми, потрібне впровадження інноваційних підходів до екологічного виховання. Наприклад, інтерактивні методи навчання, такі як проектна